

Pósa Zoltán

Az ifjúság maradéka

Novella négy tételben

1. A GARABONCIÁS

Megállni egy ház előtt, rácsodálkozni szecessziós cirádáira – egy pillanatnyi megtorpanás műve, sőt következménye volt. Bizonytalanul járó, bizonytalan egzisztenciájú hősünk a széles, kövezetlen út porhanyán húzódó fasorban vazel. A meglehetősen „domesztikált” és ízléstelen szecesszióhordozó mellett kirívóan sivár, neobrutális fehér kriptaház, bántón szögletes, éjsötétet tükröző ablaküvegsor. Szemben a korcsma düledező épülete házsorba ékelődik, amelyben az építkezésmódok és a vagyoni helyzetek teljes skálája végigkísérhető – verandás, nyeregretetős régi parasztház, bántón szimmetrikus, gúlatetos, ötvenes évekbeli „városias” módi, pagodatetos kis-álpalota, düledező deszkakerítéssel – cifra nyomorúság, s félig megépült, félbehagyott kitudjamilyen házikó, utóbbi az egész település góleme lehetne. A nagyvárosból kiszorult újhonfoglalók össze-vissza épített faluja utcánként újra meg újra kezdődhetne, de sem igazán elkezdődni, sem befejeződni nem tud.

A lézengő még csurgás közben, mintha nehéz kezet érezne a vállán. Fekete arc, kilógó vérvörös nyelv, égő, csillagkék szem, szőrös kéz. Rávigyorog, liheg.

Néha-néha akkor is fölbukkant, – morfondírozik magát megszólítva a lézengő – amikor egy órája egykori évfolyamtársaddal, a helyi tanítóval ittál, megünnepeltétek, hogy most kapott egy lakást. – Aki köztünk él, másfél éven belül elnyeri ugyanezt – ver a válladra a ragyás arcú, barátságos cimborá. – Ez ér tán annyit, hogy feladd érte a lézengő ritter kétes státuszát.

– Én egy év alatt összehoztam egy házat – issza ki sörét a szőke, tömzsi, kicsordulóan hosszúbajszú, harmincöt éves gazdászgyerek, ki tudja, hogy csapódott hozzájuk, s mióta iszik velük. – Én pedig egy regényen dolgozom, az lesz a címe, hogy Egy freskó előzményei és következményei, avagy a hatos fogat felbomlása. – No persze, hitetlenkedik a ragyás, - te ám örökké írsz, két részegség szünetében, három másnaposság között. És mit akarsz vele elérni, te lézengő ritter. – Itt és most, minden szereplő elindul egy cél felé és a főhős kivételével mindegyik visszatér alapállásba. A könyv végére szinte mindenki, a főhős kivételével elmondhatja: ezért kár volt egyáltalán útra kelni. – No persze, a főhős te volnál, te lehetnél, ha nem innál te is örökké, mint a többiek ma, lézengő ritter – hajtogatja görcsösen a ragyás.

A lézengő ritternek titulált magas, hosszú hajjú, nagyorrú, ösztövéer garabonciás megrázza a vállát, s végre elfoszlik a feketeképpű. Odatántorog az egyik kerítéshez, betekint e régi üveges veranda hangulatfényvel bevilágított mélyére. Az éj lényével azonosulni vágyó leányarcra bámul. Apródfrizura alól lágyan ívelő orr, barna szem, elvékonyított, s mégis duzzadt ajk, egyszerre élveteg és aszkéta. Fölpillant, észreveszi az üveges szemmel bámuló fiút, aki a látványtól csak sejtí, hogy az újra materializálódott vérvörös képpű a fülét cibálja, harapdálja. A lány kilép az udvarra. Angolparkosan rendezetlen bokrok, fák, az udvar egészében mégis a rendezettség benyomását kelti. Zöld férfiinge alól fehér-tarka sál bukkan elő. Feszülő, igéző kelepár. Fiatal, extravagánsnak mondott tanárnő az egyetemi gyakorlóiskolából, az egyik csoporttársam vizsgatanításán – annakidején – ő volt az elnök...

Te is felismertél, költőm – suttogja sejtelmes, rekedt, idegenszerű modoros hangján. – Semmit sem változtál, de én megöregedtem, ne, ne tiltakozz... gyere be egy pillanatra, na gyere csak, bókók helyett inkább merj betérni hozzám...

A ritter – amennyire lábai engedik – a fehér ösvényen imbolyog a tornácig. Fonott szék, fonott vessző-asztal, népi hímezésű, piros-fehér falvédő, s mesés ábra a falon, kékfestőruhás, piros arcú asszony, a forrás felé halad, fején üres korsót egyensúlyoz. Belső szoba intim félsötétje, rózsaszín, széles puha kerevet, a falon érzékihúsú Rubens akt, drága reprodukció, antik asztal, ablakok, dagadó, redős bordó függöny. Félhangosan Verdi Rekviemje szól. A könyvespolcon Balzac, Stendhal, Zola, Proust, Triolet, Sartre, Camus kötetek eredeti nyelven. A lány kellemes, bár kissé modoros koreográfiára vetkőzik, majd már meztelenül a rendezetlen vetett ágyhoz vezet a fiút, s gombolni kezdi az ingét, meglazítja az övét, lehúzza a zipzárat. – Ah, te enfant terrible, nem volt hivatalos dolgunk egymással, de mindenki téged szidott a suliban, a saját vizsgatanításodra is részegen jöttél... mindenki fölháborodott. Persze, neked lehet, mint kiválasztottnak és még sem lehet, mert akkor nem itt volnál. A lány, abban a pillanatban, hogy az ifjú garabonciás-kiválasztott költő is tökéletesen meztelenné vált, abbahagyta a beszédet, komoly gyakorlatra vall, hogy négy töredékmondattal lepucéértotta vendégét... a józanodó poéta a kellemes gerinchűsítő-borzoló hangtól

is egyre férfibb, bebújnak az érzéki-bordó takaró alá, a fiúnak csak a válla buggyan ki, dürrögő hangok, s egyszerre ismerős érintést érez a vállán. Föl sem néz, a boldog-bódult alélt lányról lecsúszik, óvatosan magára ölti gatyóját, kék skandináv kordnadrágját, sárga kardigánját, rövid, fekete kabátját. Kilopózik, a süppedő perzsaszőnyeg tompítja-felfogja lépteinek zaját..., s a csodás falvédőre, a meszeszerű lányra, a kert selyemfűvére, rendezett rendetlenségére csukja a kaput.

A busz megálló alig háromszáz méterre áll a ligetes utcától. Hatalmas – szintén neobrutális épülettömb, étterem, kocsmá, élelmiszer, fodrászüzlet egyaránt megbúvik a falak mögött. A garabonciás hátranéz, megkönnyebbülten sóhajt.

Annyira azért mindig telik, hogy ha kedvem tartja, kiutazom hozzátok kocsmázni, de benneteket nem látlak a városban soha – búcsúzott el a csárdában ragyás-barátságos évfolyamtársától, s a tömzsi gazdásztól.

Te tudod – vonja meg a vállát a ragyás. – Emlékszel arra a szép, zöldinges fiatal franciatanárnőre. Kítették a gyakorlóból, mert elcsábította az egyik tanítványát. Hozzánk számúzték két éve. Azóta gyönyörű háza van neki is. Kinyitja a szemét, a megálló előtti fapadra fekszik, fázósan összerobad a szürkülő őszi pirkadatban. A félsötétből lassan kiválik a nagyvárosba közlekedő első reggeli autóbusz. Dermedt tagjait vonszolva beszáll, széttoltan az ülésen, a busz azonnal startol, túrázó duruzsolásából Verdi rekviemjének dallamát véli kihallani. A vállán át hátrapillant. Eltűnt. Remélhetően végleg. Részeg látomás volt.

De jaj... mi van akkor – fut át elalvás előtt a fiú agyán, aki úgy tűnik, elveszítette garabonciás erejét, – ha nem én láttam őt képzeletemben, hanem én vagyok az ő víziója. Akkor tehát, ha ő végleg eltűnt, tulajdonképpen én tűntem el örökre...

II. ELKÉSETT TALÁLKOZÁS

A fiú a habok visszfényében próbálta rajtakapni saját arcképét, de csak egy-egy mozaikdarabkát látott viszont. Cirmos szembogara a víz virtuális kékjébe halványul, szőke hajának rakoncátlanul szemébe borzolódó tincsei is átszíneződnek. Nem is kék a tó vize, csak az ég kékje tükröződik benne vissza, a fellegduzzadással egy ütemben szürkül egyre haragvóbbá. Belepanszol a kép kellős közepébe, gyűlöli azt a figurát, aki ő és nem ő, de tulajdonképpen nem is létezik. Vagy már csak az a valami létezik a vízben, vagy vízen, az átváltozásokra képes alakmás... A lányt a színpadon pillantotta meg. Úgy mondta a Kis karácsonyi éneket Adytól, hogy tökéletesen átlényegült, istensóvárgó, magát kölyökké visszaálmódó férfivá, mégis kedves, finomvonású, álmokarcú, régi metszetekre kívánczó nőies lény maradt. Nem volt férfias, nem volt nőies, az volt a költemény nyitánya és fináléja alatt is, aki el szeretne jutni a Teremtőhöz igyekvő jobbik önmagunkhoz, aki a Megváltó segítségével azonosul a Szent Lélekkel... Maga volt az érzékenység, a közvetítő és a befogadó... A fiú rémülten ébred rá arra, hogy ő már nem tudja, nem érzékeli, hogy ki is az a versben szereplő Kisdéd, kinek dicséretétől „boldogok a pásztorok, s a három királyok.” A lány szemébe néz, kék az is, mint a tó, amelynek partjára a nyár utolsó napján menekült. A lány megéri a reá szegződő szempár erejét, azaz tökéletesen félreérti a magas, szőke, mereven ösztövé, rezenékenységre képtelenné vált fiút. Amit a lány erőnek hisz, az meneküléskényszer és bizonytalanság... Csak azért nem félelem, mert ahhoz a fiú már túlságosan kontúrta... A vastaps után a fiú elkeveredik a gyér közönség soraiban. Amikor az előcsarnokban lévő pulthoz ér, a lány már a pulpitusra könyökölve issza a hideg narancslét. Elhúzna mellette, de a lány ugyanolyan kedves szuggesztivitással zárja alakját a szembogarába, mint a színpadról. Muszáj odalépnie hozzá. És megtörténik a csoda. Az érzékenység evilági megtestesülése hozzá beszél... - Olyan jó volt, hogy néztél, és én neked mondtam minden verset. Mindent értettél és ez visszasugárzott rám, megsokszorozta az erőmet... A fiú ki szeretné mondani, hogy „nem igaz”. Néhány hónappal ezelőtt úgy történt volna meg minden, ahogy a nimfa mondja, de mára méltatlanná vált mindenre, ami maga fölé emelhetné az embert. Úgy érzi, mint ha a teste derékon alul nem az övé lenne, természetes bundát érez és megkétszereződött, négyes lábdobogást. Azaz, ő már csak faun lehet e nimfa közelében. Eltompult, versolvasástól elszokott, csak a menekülés reménytelen zaja visszhangzik a fülében, mint ha még távolról, de egyre közelebről hallaná saját közeljövőbeli lábdobogását. De hiába próbálja elnyomni, a lány hangja mindennél erősebb: - Úgy érzem - tudom, ez életem legszebb és legfontosabb napja. Megtaláltalak... A fiú görcsösen bólint. Tudja, hogy hazudni sem szabadna, de a lányt nem hagyhatja egészen magára várakozásaival...

- Szeretnék adni neked valamit én is - hadarja a fiú. Te nagyon sok mindent adtál nekem... De a zakóm zsebében maradt, az még a ruhatárban van - áll föl hirtelen..

- Ugye az új verseid? - kérdezi reménykedve a lány.

- Talán... megtudod... hörgi halkan a fiú, az ajtó felé hömpölygők közé vegyül, és hagyja magát az utcára sodortatni velük. Jobbik fele visszavonzaná, a fejek között látja a lány reménytelen várakozó arcát, s gyorsan, lehajtott fejjel elhagyja örökre a kis színpad elöterét is. Verseit már soha az életben meg nem találja a zsebében és máshol sem,

hiszen egy hónapja mindet elégette. A lányt sem leli meg többé, még ha találkozónak is valaha, nem ismernek egymásra soha. Elkésett találkozás. De jobb ez így - hiteti el magával görcsösen. Mert ha ráébred, mennyire nincs igaza, akkor öngyilkosnak kell lennie és az halálos bűn. Összerázkódik, fölemeli a fejét... Az idegen ágyon egy pillanatra elveszíti idő és térérzékét, majd átfordul a másik oldalára. Magára húzná a takarót, ami nincs. Az ágy is, a sötét, kicsi házikó is ismeretlen, jó ideig tart, amíg ráeszmél, hol is van... Fölébred, lassan, visszavonhatatlanul indul el a kis udvaron át a tó felé...

III. MENEKÜLÉS

A fiú (már - vagy újra?) - az országúton zötyög a nemrégiben vásárolt metálszürke Audin. Robogva hosszabbítja meg - teljesen feleslegesen - a menekülési útvonalat, a lánytól a maga teremtette távolság is végleg eltávolítja, eközben iszonyatos önhergeléssel próbál sírni, de ez neki már tíz esztendeje nem sikerült. Helyette egy pillanatra fölsírt a kerék, elvesztette uralmát a volán fölött és sűrűlt az útpadkát, de visszanyerte hidegvérét, éppen csak sűrűlt a szegélyt, de a festék jó darabon lepatant az oldalfalról, ami picit be is horpadt. Igen, emlékezik vissza, Velence utolsó kis házikója, fala már a nádashoz simul, de udvara még a tóra néz. Nem emlékszik, hogyan nyitotta ki barátja házának kertkapuját, araszolt végig a parányi udvaron, a szobakonyhás házikón, ruhástól vetette magát a vetetlen ágyra... Összeragadt pillái között látja: mégsem csak szobakonyha, a kis tornác mögött van egy kis félszoba is és hátul, a teljes frontot elfoglalja a konyhafülke és a fürdőszoba. Kibotorkál, a hűtőben talál két üveg sört, az égő bélésre csorgatja alá a szőke tigris, így hívta a malátajaffát egyetemista korában. És újra fölrémlik előtte minden...

- Tudod, erőt adott, ahogy néztél... És éreztem, hogy érezted.

- Életem egyik legfontosabb napja ez... - Befogja a fülét, lehunyja a szemét, de újra és újra hallja, látja.

- Életem egyik legfontosabb...

-Tudom, nálad vannak a verseid. Látni szeretném. A fiú a vízbe menekül a látomás elől. A habok visszfényében próbálta rajtakapni saját arcképét, de csak egy-egy mozaikdarabkát látott viszont. Cirmos szembogara a víz látszat kékjébe halványul, szőke hajának rakoncátlanul szemébe borzolódó tincsei is átszíneződnek. Nem is kék a tó vize, csak az ég kékje tükröződik benne vissza, a fellegduzzadással egy ütemben szürkül egyre haragvóbbá. Belepanszol a kép kellős közepébe, gyűlöli azt a figurát, aki ő és nem ő, de tulajdonképpen nem is létezik. Vagy már csak ő létezik, az átváltozásokra képes alakmás... A lányt a színpadon pillantotta meg. Úgy mondta a Kis karácsonyi éneket Adytól, hogy tökéletesen átlényegült, istensóvárgó, magát kölyökké visszaálmódó férfivá, mégis kedves, finomvonású, álomkarcsú, régi metszetekre kívánczó maradt. Nem volt férfias, nem volt nőies, az volt a költemény nyitánya és fináléja alatt is, aki el szeretne jutni a lényeghez, az ember jobbik énjéhez, a Teremtőhöz, aki a Megváltó segítségével azonosul a Szent Lélekkel... Maga volt az érzékenység, a közvetítő és a befogadó...

A fiú rémülten ébred rá arra, hogy ő már nem tudja, nem érzékeli, hogy ki is az a versben szereplő Kisdéd, kinek dicséretétől „boldogok a pásztorok, s a három királyok.” A lány szemébe néz, kék az is, mint a tó, amelynek partjára a nyár utolsó napján menekült. A lány megérzi a reá szegeződő szempár erejét, azaz tökéletesen félreérti a magas, szőke, mereven ösztövé, rezzenékenységre képtelenné vált fiút. Amit a lány erőnek hisz, az meneküléskényszer és bizonytalanság... Csak azért nem félelem, mert ahhoz a fiú már túlságosan kontúrtalan... A vastaps után a fiú elkeveredik a gyér közönség soraiban. Amikor az előcsarnokban lévő pulthoz ér, a lány már a pulpitusra könyökölve issza a hideg narancslét. Elhúzna mellette, de a lány ugyanolyan kedves szuggesztivitással fúrja alakját a szembogarába, mint a színpadról. A vízbe menekül a látomás elől, aztán dühösen kapkod a levegőbe, magára húzza a takarót, ami nincs... el szeretne jutni a lényeghez, az ember jobbik énjéhez a Teremtőhöz, aki a Megváltó segítségével azonosul a Szent Lélekkel...

IV. VÉGSŐ BÚCSÚ

A fiú kinyitja a szemét, lakótelepi garzon, szoba, előtér, konyha, huszonöt négyzetméter. Fehér, ismerős nappal és csönd. Magára húzza a paplanját, megkönnyebbülten lerúgja magáról, a parányi garzon konyhája felé botorkál, de a rövid öröm csak villanásnyira mérsékeli az állandósult hajnali fejfájást. Tegnap valószínűleg mindent megivott, de talán... Kinyitja az ablakot, udvar helyett a betonjátsszótérre néz ki, ahol még csak a megszokott, vasárnap hajnali, vedlett foxterriert sétáltató keszeg öregembert látja. Ami előtte áll, az albérlet másnapos süket csöndjét követő katlanmeleg, betonszárason dübörgő, dobhártyareszto pesti nyüzsgés. Annál jobb még az otthoni lepusztult ház hétvégi csöndje is. Ennél elviselhetőbb az anyja zsörtölődése, hogy ezért a semmiesésért kár volt egyetemet végezni és a fővárosba költözni, a más lakásában a tapétamintázatot vizslatni és a függönyrojtokat számlálni. Kezd megbarátkozni apjának hónapról hónapra eddig még az utolsó pillanatban visszavont, de hamarosan nyilván

végérvényesen ultimátummá izmosodó felszólításával is, amely szerint, ha a fiú záros határidőn belül nem talál munkát a városban, nem fizeti ki többé az albérleti díjat helyette. Jöjjön haza az úrfi, itthon legalább segít a ház körüli dolgokban az ingyen étkeztetés fejében. Mert azok a versek akkor sem fialtak szinte semmit, amikor még megjelentek, mert voltak... Körülnéz, még birtokon belül, de már érzi az ijesztően közeli jövőendő birtokon kívülségét.... Tiszta, rideg heverő, fémíróasztal, csak a falon lévő Guernica-repró, a kivénhedt mechanikus Continental-írógép, a földön heverő zoknik, gatyák és az egyetlen váltónadrág az övé. Eladható itteni könyveitől megszabadult, a többit akár itt is hagyhatja, azokkal a kevesekkel együtt, amelyekben ő maga társszerzőként érdekelt volt, már alig emlékszik rájuk. Még egy bőröndöt sem tud megtölteni a személyes tárgyaival, ha majd itt az idő... - Mi az, hogy majd, ne hazudj magadnak. Ennyi lenne hát az ifjúság maradéka - összegez szárazon. Erre a hétvégére már lekészt a hazautazásról - nyugtatja magát, aztán röhögve ébred rá újra és újra az önámító gondolatokban rejtő logikai bukfencre. Tökéletesen mindegy, mikor utazik haza. A hét első munkanapjára visszatérnie teljesen értelmetlen, hiszen nincs hová... Ugyanakkor világossá vált számára: azért halogatja a szülőlátogatást, mert sejti, hogy ha egyszer hazatér, ide többé nem jöhet vissza, de sokáig már itt sem maradhat, ketyeg az óra, múlnak az apja által még kifizetett utolsó albérleti hónap hetei, napjai, órái, már nem is tudja pontosan...

A telepi nyüzsgés pokoli zsvajjá oldja a másnaposság siket csöndjét. A fiú a konyha felé támolyog abban a reményben, hogy a hűtőben maradt még legalább egy fél üveg sör.

Mémeth Miklós:
Sírbatétel

